

Notat 5.3. Elever med kommunal støtte til egenbetaling og øvrige kommunale tilskud

I. Indledning

Elever med økonomisk støtte fra kommunen er en central, men ikke fuldstændig, indikator for andelen af udsatte unge på efterskole. I dette notat gennemgås de data om kommunernes tilskud og støtteformer, vi har adgang til. Det er imidlertid også vigtigt at kende de overordnede rammer for kommunernes bevilling af støtte til efterskoleophold.

Støtte til egenbetalingen ydes efter lov om social service § 52 a og forudsætter, at familien ikke selv har råd OG at den unge har særligt behov for støtte i servicelovens forstand (dvs. udviklingen skal være truet eller der er tale om kognitive vanskeligheder). I nogle tilfælde kan støtte til egenbetalingen også ydes med henvisning til lov om folkeskolen, hvorefter kommunen kan henvise til 'bedst egnede undervisningstilbud'. Denne hjemmel bruges dog primært på specialefterskoler og kun undtagelsesvis på almene efterskoler (fx ø-kommuner). Støtte til egenbetalingen kræver ikke, at der udarbejdes en børnefaglig undersøgelse og er dermed i servicelovens forstand en 'forebyggende foranstaltning'.

Mange elever, der får støtte til egenbetalingen har imidlertid også sociale eller kognitive vanskeligheder af en karakter, der gør det nødvendigt, at skolerne kan yde ekstra støtte i samværsdelen. Tilskudsmæssigt skelnes der nemlig mellem tilskud til *undervisningen* (inklusion og specialundervisning) som ydes af staten og tilskud til støtte i *samværsdelen* (i kommunens terminologi *fritiden*), som kommunen skal søges om. Modsat støtte til egenbetalingen kræver denne foranstaltning, at der udarbejdes en børnefaglig undersøgelse. Støtten ydes oftest i form af betaling for et antal timer pr. uge, som kan bruges på samtaler med kontaktlærere, støtte til at indgå i fællesskabet på skolen, personlig hygiejne, mv. Administration og samarbejde med kommunen skal også dækkes af disse midler.

II. Elever med støtte til egenbetalingen

Kommunernes praksis for udmøntning af støtte til egenbetalingen varierer. Oftest giver kommunen et tilskud til egenbetalingen afhængig af familiens beregnede råderum. Et forsigtigt skøn er derfor, at den samlede kommunale udgift til egenbetaling af elevers efterskoleophold er mellem ca. 80 mio. og 120 mio.kr. pr. år. Vi kender ikke det nøjagtige tal, da skolerne ikke skal sondre mellem, om kommunen eller forældrene betaler, når der aflægges regnskab.

Andelen af elever med kommunal støtte til egenbetalingen udgør ca. 12,5% af skoleformens samlede elevtal, dvs. ca. 3500 elever.

Det eneste datamateriale, der findes, til opgørelse af antallet af elever med støtte fra kommunen, er skolernes indberetning til Efterskoleforeningen. Fra 2016 til 2017 er der tilsyneladende sket et fald i antallet af elever med støtte fra kommunen, se tabel 1.

Tabel 1. Udvikling i antal og andel elever med kommunal støtte 2016-17.

Skoletype	2017	Andel %	2016	Andel %
Almen efterskole Total	2170	8,5	2271	8,6
Ordblindееfterskole Total	642	34,8	669	37,4
Særlige behov Total	830	59,2	807	67
Hovedtotal	3552	12,3	3747	13,2

Nedgangen i antallet af elever med kommunal støtte mellem de to år skyldes formentlig dels en reel nedgang i andelen af elever med kommunal finansiering på specialefterskoler. Hvorvidt denne nedgang er udtryk for en tilfældighed, ændringer i rekrutteringsmønster eller sparehensyn i kommunerne kan vi ikke vurdere på baggrund af ét år. Dels kan en del af faldet kan også skyldes forskelligt indberetningstidspunkt. I 2016 er data indsamlet i oktober, hvor skolerne har et bedre overblik end ved kursusstart i august. Særligt på almene skoler, bliver skolen ofte ikke informeret om, at kommunen yder støtte og opdager det derfor først ved betaling af første rate af skolepengene.

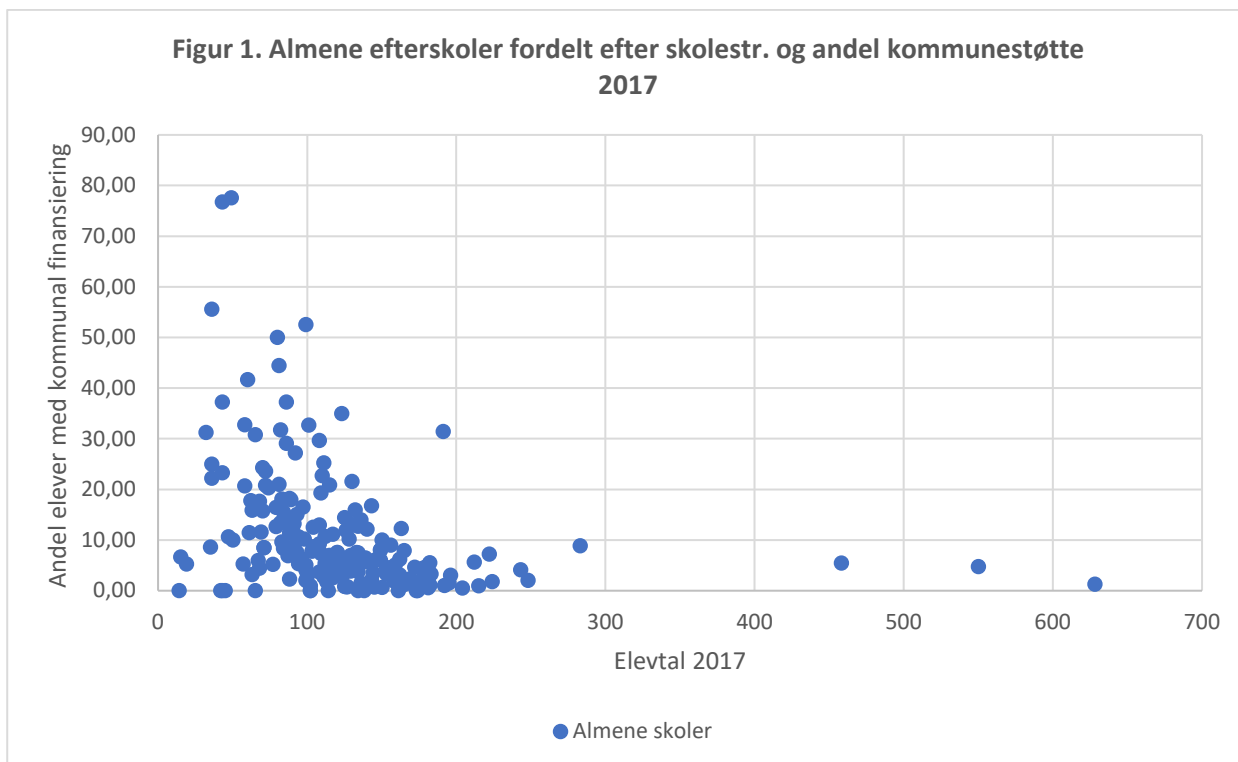
Hvis vi ser isoleret på de almene efterskoler, er det særligt mindre efterskoler, der tiltrækker elever med kommunal støtte, se tabel 2.

Tabel 2. Elever på almene efterskoler fordelt på skolestr. 2017

Skolestr. Interval	Elevtal 2017	Kommune 2017	Andel %	Antal skoler
op til 100	5388	910	16,9	75
101-150	10211	780	7,6	82
Over 150	10006	390	3,9	50
Total	25605	2080	8,1	207

Tabellen viser, at andelen af elever med kommunal støtte udgør 16,9% på almene efterskoler med under 100 elever. Andelen på skoler i mellemgruppen med 100-150 elever udgør 7,6%, mens de udgør 3,9% af elevtallet på skoler med over 150 elever.

De almene efterskoler er plottet ind efter elevtal og andel med kommunal finansiering i figur 1.

Figuren viser tydeligt, at elever med støtte fra kommunen har tendens til at koncentrere sig på særligt mindre efterskoler. Det fremgår imidlertid også, at der er forskelle blandt skoler i samme størrelsesinterval. Det er værd at bemærke, at der er i hvert interval er 'outliers', dvs. skoler, der afviger markant, enten i opadgående retning eller nedadgående. Der er fx en skole over 150 elever, der har næsten 30% med kommunal finansiering. Modsat er der 4 efterskoler under 100 elever, der har 0%.

Fordelt geografisk er den gennemsnitlige andel elever med kommunal støtte højere i Nordjylland og i Sønderjylland end i de øvrige regioner. En del af forklaringen er uden tvivl, at gennemsnitsindkomsten i disse regioner er mindre end i de øvrige regioner, hvilket altså ikke opvejes af, at der også er et stort antal familier med lav indkomst koncentreret i de større byområder (som åbenbart ikke kommer på efterskole i samme omfang). Geografi er imidlertid slet ikke så entydig en differentiering som skolestørrelse, da enkelte skoler kan påvirke regionens gennemsnit væsentligt, se tabel 3.

Tabel 3. Andel elever med kommunebetaling pr. efterskoleregion

Efterskoleregion	Elevtal 2017	Kommune 2017	Antal skoler	Andel (gns.)	Andel max
Efterskolerne i Sydøstjylland	3091	116	19	3,8	32,7%
Fyn	4182	289	30	6,9	55,5%
Midt- og vestjyske region	3059	239	27	7,8	52,5%
Midt- og østjyske region	3953	319	33	8,1	24,2%
Nordjyske region	2820	326	23	11,6	44,4%
Sjællandske region	5045	398	45	7,9	32,6%
Syd- og sønderjyske region	3455	393	30	11,4	76,7%
Hovedtotal	25605	2080	207	8,1	76,7%

III. Anden kommunal støtte

Udover 'social støtte' (i samværsdelen), som kommunerne *kan* bevilge, er kommunerne forpligtet til at levere personlig og praktisk hjælp til elever med væsentlige funktionsnedsættelser (handicaphjælp), som oftest købes af skolen. Antallet af elever med personlig og praktisk hjælp vurderes dog at udgøre max 20 elever på landsplan årligt.

Støtte til det sociale ydes oftest i kombination med støtte til egenbetalingen.

De kommunale tilskud ud over egenbetaling er her undersøgt gennem regnskabsposten "Kommunale tilskud, eksklusive tilskud til elevbetaling" på regnskab for 2016.

- På de 215 "rene" efterskoler, der ikke indgår i kombination med andre skoleformer, er der i 2016 i alt opgjort 24.218.006 kr. på denne post
- Specialefterskoler har fået 11.597.945 kr. (excl. Indtægter vedrørende STU, der føres under "øvrige tilskud"). Der er givet tilskud til 18 skoler ud af 37 med i alt 3.064 elever
- Almene efterskoler har fået 12.620.061 kr. Der er givet tilskud til 70 skoler ud af 178 skoler med i alt 21.594 elever
- Små almene skoler under 100 elever: Tilskud på 31 af 64 skoler. Største enkelttilskud til en skole er på 0,6 mio.
- Mellemstore skoler mellem 100 til under 150 elever: Tilskud til 28 af 72 skoler. Største enkelttilskud til en skole er på 2,5 mio.
- Store skoler 150 elever og op: Tilskud til 11 ud af 42 skoler. Største enkelttilskud til en skole er på 1 mio.

Tabel 3. Samlet og gruppevis opstilling af andre kommunale tilskud

	Antal skoler	Elevtal, åe	Tilskud	Tilskud pr. åe
Alle "rene"	215	24.658	24.218.006	982
Specialefterskoler	37	3.064	11.597.945	3.785
Almene efterskoler	178	21.594	12.620.061	584
Almene <100 åe	64	4.601	5.318.439	1.156
Almene 100 - < 150	72	8.864	5.559.692	627
Almene 150 -	42	8.129	1.741.930	214

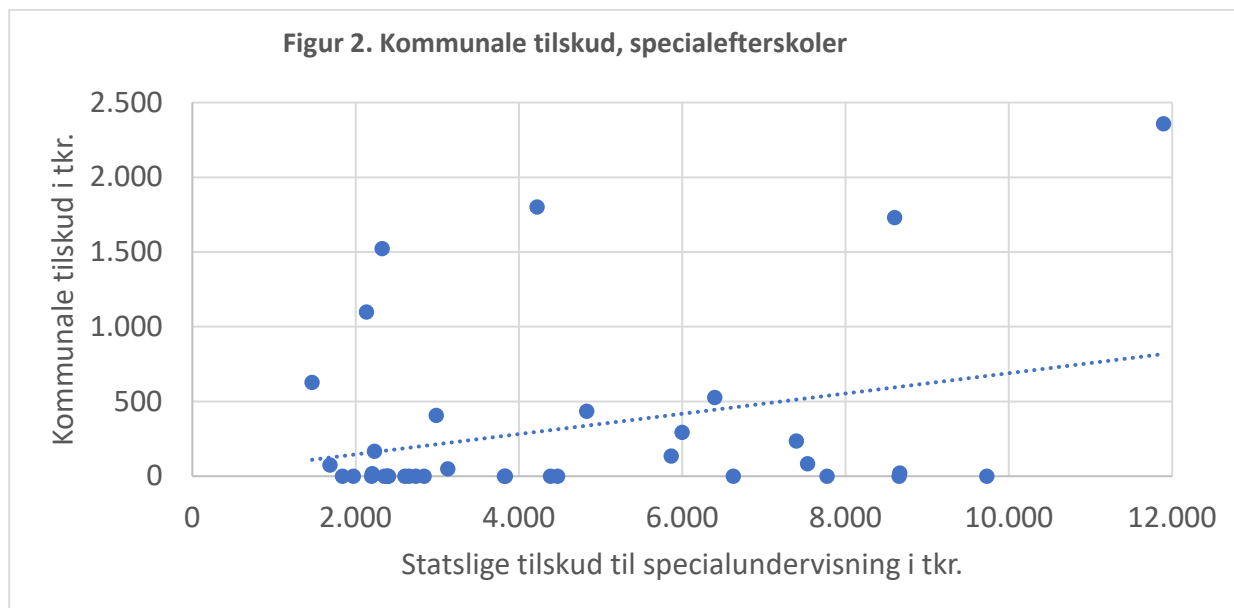
Tabel 3 viser, at særlige tilskud fra kommunerne er relativt mest udbredt på specialefterskoler.

På de almene efterskoler er denne tilskudsform langt mest udbredt på små og mindre skoler.

IV. Kobling mellem specialundervisningstilbud og øvrig kommunal støtte

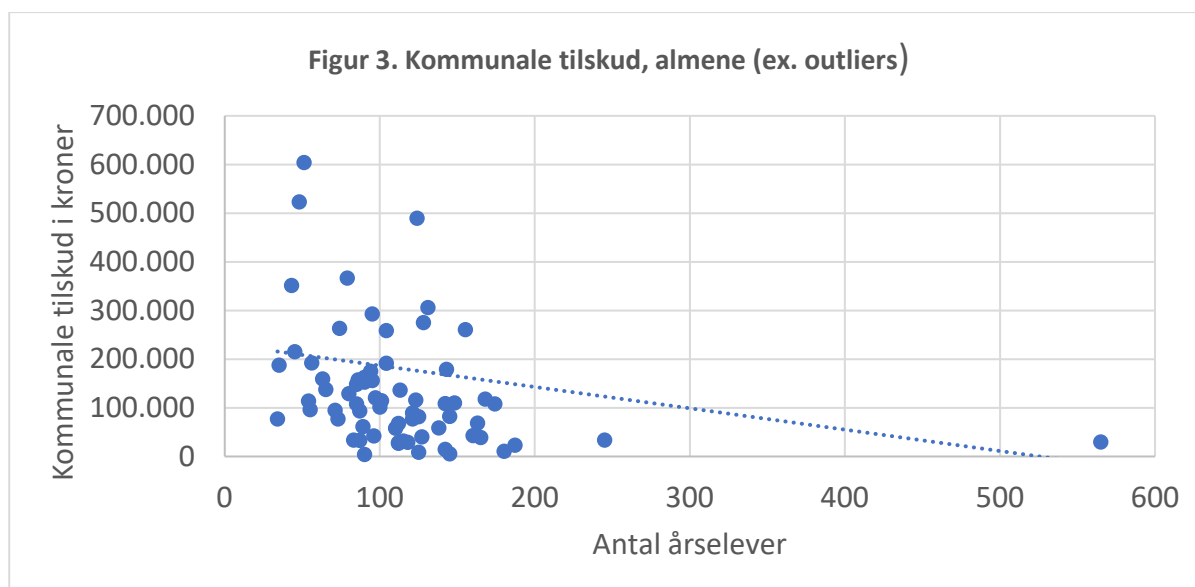
Øvrige kommunale tilskud (til støtte i samværsdelen mv.) hænger til en vis grad sammen med skolens tilskud til specialundervisning.

Figur 2 viser størrelsen af andre kommunale tilskud sammenholdt med skolens statslige tilskud for specialefterskolerne (ordblinde og særlige behov).

Figur 2 viser en sammenhæng mellem et stort statsligt tilskud til specialundervisning og supplerende kommunale tilskud. Der er dog en del undtagelser fra tendensen. Det giver ikke selvstændig mening at skelne mellem OB- skoler (ordblinde) og SB-skoler (særlige behov), da grænserne mellem de to skoletyper efterhånden udviskes, og da de har samme tilskudsvilkår. Det kan dog bemærkes, at en del OB-skoler grupperer sig med en kombination af relativt lavt statsligt tilskud og intet eller lille kommunalt tilskud.

Figur 3 nedenfor viser almene, ikke-kombinerede efterskoler. Figuren viser sammenhængen mellem andre kommunale tilskud og årsevtal for de 70 skoler, der modtager tilskud. I figur 3 er de to skoler med særligt høje kommunale tilskud udeladt. Det drejer sig om en skole under 100 år med 0,6 mio.kr. i tilskud og en skole i gruppen (100-150 år), som har modtaget 2,5 mio.kr.

Figur 3 viser en klar sammenhæng mellem antal årselever og størrelsen af "andre kommunale tilskud". Det er ikke muligt at angive antal elever ud fra beløbene, men *eksempelvis* kan social støtte til en elev på fire timer om ugen indbringe en skole ca. 50.000, hvis skolens timepris er 300 kr. i timen.

Kommunale tilskud til socialstøtte må konkluderes at være mest udbredt på især specialefterskoler med store statslige specialtilskud samt på små og mellemstore almene efterskoler. Dermed følger disse tilskud samme tendens som andelen af elever med støtte til egenbetalingen, hvilket er meget naturligt, da de to støtteformer oftest følges ad.